

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Жулінська К.М., викладач

ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»

Зважаючи на істотність ролі банківського сектору в Україні, як основного фінансового посередника в ланцюгу «заощадження – інвестиції», стабільність банків є необхідною умовою розвитку економіки країни. Стабільність банківської системи визначено як динамічну характеристику, яка виражається у здатності системи протистояти ендогенним та екзогенним шокам, у процесі чого її відхилення від рівноважного стану не призводить до зменшення рівня довіри зі сторони економічних суб'єктів. Стабільно функціонуюча банківська система забезпечує акумуляцію надлишкової ліквідності, зменшує рівень тінізації економіки, сприяє розвитку довгострокового кредитування, що слугує каталізатором економічного зростання та підвищення добробуту населення. Для завчасного передбачення дисбалансів убанківській системі, центральні банки багатьох країн проводять моніторинг їх фінансової стійкості.

Відповідно до рекомендацій МВФ в Україні запроваджено методику комплексної оцінки стабільності фінансового сектору нашої держави, що включає 12 індикаторів для щоденного моніторингу та 23 – для щомісячного. Щомісячні показники оцінки фінансової стійкості банківської системи НБУ наводить у повній мірі лише з травня 2011 р. Значна уніфікованість загальноприйнятого підходу виступила поштовхом до формування пропозицій щодо удосконалення методики оцінки стабільності банківської системи в Україні.

Переваги розробленої методики оцінки стабільності банківської системи полягають у її сигнально-випереджальному характері, що пов'язано з використанням нормативно-індексного підходу, та врахуванні особливостей функціонування банківської системи в Україні (схильність до закордонних заощаджень, що обумовлює важливість введення показника оцінки валютного ризику при залученні коштів нерезидентів та показника співвідношення власного капіталу і обсягів запозичень у нерезидентів). Крім того, методика передбачає використання оцінкової шкали для надання якісної інтерпретації отриманим розрахункам.

Розроблений підхід базується на використанні методів непараметричної статистики та головних компонент. На основі методу головних компонент визначено пріоритетність включених до моделі оцінки стабільності банківської системи 12 показників, серед яких найбільш значимим виявився показник співвідношення проблемних кредитів до сукупного кредитного портфеля банків.

За результатами застосування моделі стан банківської системи у 2011 р. охарактеризовано як загроза стабільності, де «найслабшими» місцями виявлено недостатній рівень довіри до банків, збитковість їх функціонування. За результати першого півріччя 2012 р. стан банківської системи, як і раніше, оцінено як загроза стабільності, причому загальною ознакою епогіршення ліквідності, недостатня ефективність використання активів та власного капіталу банків.

Позитивним фактом є суттєве (майже на 15 в.п., станом на 1.04.2012 р., відносно попереднього року) зниження рівня чистої відкритої позиції в іноземній валюті до капіталу банків, що свідчить про позитивні тенденції у збалансуванні вимог та зобов'язань банків в іноземній валюті, що сприяє їх меншій чутливості до курсових коливань. Побоювання викликає посилення впливу політичного фактору як потужного чинника циклічності економіки України та спровокований цим наростаючий попит на іноземну валюту, що може у сукупності викликати інфляційні сплески, зниження довіри до банків.

Застосовувати вищеописані принципи аналізу доцільно окремо для системно важливих банків з погляду економіки України. При цьому варто запроваджувати спеціальне, більш жорстке регулювання системоутворюючих банків. До таких заходів можна включити посилення вимог до адекватності капіталу, зобов'язавши системоутворюючі банки утримувати регулятивний капітал відносно активів в обсягах, більших наразі встановлених 10%. У разі порушення банками такої вимоги, доцільним є накладання стягнень, отримувачами яких можна визначити Фонд гарантування вкладів фізичних осіб.

Загалом, важливим питанням є корегування підходу до визначення системоутворюючого банку, яким, відповідно до Закону України „Про банки та банківську діяльність” названо банк, зобов'язання якого становлять не менше 10% сукупних зобов'язань банківської системи. Виходить, що за вищенаведеним критерієм до переліку системоутворюючих належить, станом на 1.07.2012 р., лише Приватбанк (15,4 % від сукупних зобов'язань).

Посилена увага до аналізу стабільності банків, особливо системоутворюючих, з використанням інструментарію, що носить сигнально-випереджальний характер, сприятиме завчасному реагуванню НБУ на погіршення тенденцій стабільного функціонування банківської системи. Це сприятиме формуванню стійкої довіри до банків зі сторони вкладників, що виступає необхідною умовою розвитку довгострокового кредитування як рушія економічного зростання в Україні.

Економіка та менеджмент: перспективи розвитку : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 22–24 червня 2012 року / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : СумДУ, 2012. – С. 46-47.